

Toplum içerisinde söyleme dönüşen dilde değer değişimleri

Ebubekir BOZAVLI¹

APA: Bozavlı, E. (2020). Toplum içerisinde söyleme dönüşen dilde değer değişimleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (07), 192-205. DOI: 10.29000/rumelide.808373.

Öz

Medeniyetler arasında çeşitli düzeylerde gerçekleşen işbirlikleri toplumların kültürleri kadar dillerini de karşılıklı olarak etkilemektedir. Diller arasında etkileşimler kelime transferleri düzeyinde söz konusu olabilmektedir. Bu çalışma, Fransızcadan Türkçeye geçmiş ve günlük dilde yaygın olarak kullanılan Fransızca kelimelerin Fransızcadaki değerlerinin Türkçedeki kullanım değerleriyle karşılaştırılmasını ve Tekvin ve benzeri kutsal kitaplarda izine rastlanılan dilin tanrı tarafından vahyedilmişliği fikrine Fransızca-Türkçe karşılaştırmasıyla karşıt argümanlar oluşturmayı amaçlamaktadır. Yöntem olarak doküman incelemesiyle bir envanter çalışması yapılmış, bir dilden diğerine geçen kelimeler saptanarak örneklem oluşturulmuştur. Kelimelerin dillerdeki değerleri de içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırma, olumsuz değerdeki bir Fransızca kelimenin tamamen olumlu ya da olumlu değerdeki bir kelimenin tamamen olumsuz değeriyle Türkçeye geçtiğini ve bu şekilde toplumda kullanılageldiğini ve hedef dildeki kelimelerin diğer değerlerinin kaynak dilde kaybolduğunu ortaya koymuştur. Manipülasyon, türbülans, spekülasyon vb. kelimeler sadece olumsuz, steril vb. Fransızca kelimeler ise yalnızca olumlu değerleriyle Türkçeye geçmiştir. Dil kullanımlarındaki üretkenlik insanın bir eseridir Tanrı'nın değil. Decartes'ın ve Chomsky'nin Kartezyen dil anlayışıyla Tanrı insanlara sadece dil yetisini bahşetmiştir. Şayet dilde statiklikten bahsedilecekse o da bu dil yetisi olabilir. İnsan düşüncesinde olduğu gibi dillerde de sürekli bir evrim söz konusudur. İn vivo anlayışla diller onları konuşanların eylemleriyle sürekli değişirler. Dilin vahyedilişliği yani Tekvindeki ve Kuran'daki Tanrı Adem'e kelimelerin isimlerini öğretti yaklaşımı dilin günlük hayattaki kifayetsizliğini ve diller arasındaki kelime transferlerindeki farklılıkları göz ardı etmek anlamına gelir.

Anahtar kelimeler: Dil, dil yetisi, vahyedilmişlik, kelime, anlamlandırma

Value changes in the language that turns into discourse in society

Abstract

Collaboration between civilizations at various levels affects the languages of the societies as well as their culture. Interactions between languages can be at the level of word transfers. The aim of this study is to compare the values of the French words, which have been translated from French to Turkish and are widely used in everyday language, with the usage values in Turkish, and to create contradictory arguments with the comparison of French-Turkish to the idea of the revelation of the language that is traced in Genesis and similar scriptures. As a method, an inventory study was conducted with document analysis and the sample was created by the words that came from one language to another. The values of words in languages were also analyzed by content analysis. The research revealed that a French word with a negative value was completely translated into Turkish

¹ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Bölümü, Fransız Dili Eğitimi ABD (Erzurum, Türkiye), ebozavli@atauni.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4475-5777 [Makale kayıt tarihi: 24.05.2020-kabul tarihi: 20.10.2020; DOI: 10.29000/rumelide.808373]

with a completely positive value or a positive value with a completely negative value and that it was used in the society in this way and other values of the words in the target language were lost in the source language. Words French as like “manipulation, turbulence, speculation etc.” have been used by only negative values in Turkish and French words “sterile, etc.” have been translated into Turkish only with positive values. Productivity in language use is a work of man, not of God. With the Cartesian language understanding of Descartes and Chomsky, God only bestowed to Adam language ability. If language is to be talked about, it may be that language capability. As in human thought, there is also a continuous evolution in languages. With an in vivo understanding, languages are constantly changing by the actions of those who speak them. The revelation of language, in other words, the approach of God’s creation of Adam and God’s teaching him the names of creatures in Genesis and Qur’an means language’s inadequacy in life and difference’s inadequacy in word transfers between languages.

Keywords: Language, language ability, revelation, word, interpretation

Giriş

Dilin kökeni ve oluşumu filozofların ve dilbilimcilerin zihinlerini yüzyıllar boyu hep meşgul etmiş, insanoğlu evrende var olduğu sürece de meşgul etmeye devam edecek gibi gözükmektedir. Düşünürler ve araştırmacılar bakış açılarına göre birbirinden farklı anlayışlar ve hipotezler ileri sürmüşlerdir. Bu hipotezler evrim teorisiyle, vahyedilmişlik hikayesiyle, kaynağında tabii nedenlerin bulunduğu düşüncesi diğer bir ifadeyle tabiat hali senaryosuyla, dilin insanoğlunun eseri olduğu anlayışıyla ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Bu haliyle Demir’in ifadesiyle (2015) sosyal bir fenomen olarak dil, düşünce tarihinin ihtilafı alanlarından biri olmuştur. Bu ihtilaf, ilk insanın ve sonrasında da ilk insanların dili nasıl öğrendiklerinde yatıyor. Zira dil yetisiyle donatılmış birey, kendini toplum içerisinde kuşatılmış biçimde bularak ana dilini öğreniyor. Steven Roger Fischer, a history of language adlı yapıtında (1999), konuşma dilinin yüzbinlerce yıl boyunca insan beyni ve konuşma organlarının gelişmesiyle eş zamanlı olarak değiştirdiğini savunmaktadır. Fischer’e göre konuşma dili, 4,1 milyon yıl önce Australopithecuslarla hırıltı, çığlık, inilti vb. gibi sesler, jestler ve basit cümlelerle başlayarak günümüz modern insanların kullandıkları karmaşık cümleler ve düşünce yapılarını sergileyen dile doğru evrimleşmiştir. Dilin vahyedilmişliği teorisi, onun tanrı tarafından yaratılmış ve insana verilmiş olduğunu ileri sürer. Yaradılış sözle başlar. Tanrı şeylere ad verir. “Tanrı ışığa gündüz ve karanlığa gece dedi ve tanrı kubbeye gök” dedi (Eco, 1995). Jean-Jacques Rousseau için ise dilin kaynağı insanlığın tabiat halinden cemiyet haline geçişinde yatmaktadır (Altınörs, 2015). İnanışa göre eski çağlarda ilk insanlar birbirlerinden uzak şekilde uçsuz bucaksız kıtalarda yaşamaktadırlar. Ormanlarda avare avare dolaşan konuşmayı bilmeyen vahşi insanlar büyük depremler, volkan patlamaları gibi jeolojik sebeplerden dolayı kendi buldukları alanlardan ayrılarak farklı kıtalardaki insanlarla içli dışlı bir hayat tarzı benimsemek zorunda kalmışlardır. Bu bir arada yaşama zorunluluğu da her ada topluluğu içerisinde ortak bir doğal dilin oluşmasına neden olmuştur. Dilin, insanın eseri olduğu düşüncesi Ernest Renan’da karşımıza çıkmaktadır. Renan (De l’origine du langage, 1848) dili bir anda oluşmuş ve her ırkın dehasından aynı anda fıskırmış gibi görmektedir. Dillerin, bütün insanların konuştuğu tek bir kökenden çıkmamış olduğunu, Hint-Avrupa, Sami, Fin, Okyanusya gibi dil aileleri şeklinde oluştuğunu düşünmektedir. Jean-Jacques Rousseau da (Peyraube, 2001) kilisenin savunduğu görüşten farklı olarak dilin tanrısal değil doğal bir olgu olduğu tezini ortaya koyar.

Renan, dilin kökeni adlı eserinde karşılaştırmalı filolojinin kurucularından biri olan Jacob Grimm’in dil ile ilgili düşüncelerini hareket noktası olarak alır. Grimm’in ileri sürdüğü “dil serbestçe ve enine

boyuna düşünülerek icat edilmiş olduğu fikrinin taraftarlığını yapar. İnsanın eseri olduğu tezini savunurken bireyin doğuştan sahip olduğu konuşma melekesini yok saymaz. Dilin vahyedilmişliğinin reddi içerisinde makul gözüken insanın doğuştan bir dil melekesine sahip olduğu ve toplum içerisinde ihtiyaçlara binaen dilin kullanımlarının üretildiği tezidir. Bu noktada mevcut çalışma, dilin insanın eseri olduğu tezini açıklamayı, dilsel kullanımlarda özellikle kelimeler düzeyinde bu tezin izlerini bulmayı hedef olarak benimsemektedir. Bu tezi Türkçede kullanılan yabancı kelimelerden - özellikle Fransızcadan dilimize geçmiş kelimelerden - hareketle ispatlamayı hedeflemektedir. İspatın etkinliğini artırmak amacıyla sınırlı da olsa Türkçede kullanılan İngilizce kökenli kelimelere ve Türkiye kültürü içerisinde bir nesnenin farklı bölgelerde adlandırılmasındaki çeşitliliğine de yer vermeyi amaçlayacaktır. Özetle dilin kökeni bahsini bir kenara bırakarak dilin, özellikle art zamanlı evresindeki değişiminin insanın ürünü olduğunu örneklendirmeye çalışacaktır. Bunu gerçekleştirirken eş zamanlı düzeydeki değişimleri de göz ardı etmeyecektir. Çalışma, yöntem olarak doküman incelemesi temeline dayanmaktadır. Doküman incelemesiyle gerçekleştirilen araştırmada, hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren materyallerin çözümlemeleri (Giroux & Tremblay 2002, Yıldırım& Şimşek, 2000) betimsel analizle yorumlanmıştır.

1. Sosyal bir olgu olarak dil

İnsan yalnız yaşayan bir varlık değildir, her zaman başka insanlara ihtiyaç duyar. Aristo'dan beri insanın sosyal bir hayvan olduğu ve dilin de sosyalleşmiş bu varlığın ürünü olduğu söylenir (Bally, 1952). Sosyalleşmenin mevcut olduğu noktada dil, etkileşimi yaratır. Etkileşim, özde bireylerin aidiyet duydukları kendi kültürlerinin bireyleri genelde ise farklı yabancı kültürlerin bireyleri arasında gerçekleşebilir. Çeşitli düzeylerde gerçekleşen kültürler arası iletişim, diller arası etkileşimlerin temelini oluşmasına zemin hazırlayabilir. Diller arası etkileşim süreçleri biyo-fizyolojik ve toplumsal-kültürel gerçekliği oluşturan koşulların yarattığı ortamdaki türlü varlıklar arasındaki ilişki ve etkileşim süreçlerinin "insana özgü" bir çeşididir (Dinç, 2011). Tarihin her döneminde hemen hemen her dil farklı bir dili ya etkilemiş ya da o dilden etkilenmiştir. Sömürge anlayışıyla sistematik bir asimilasyon söz konusu olmadığı sürece bu etkileşim normal kabul edilebilir. İleri kelime hazinesine sahip bütün milletler etkileşimler çerçevesinde dillerini geliştirmeyi ve zenginleştirmeyi bir zafiyet olarak görmemişlerdir. Örneğin, İngilizlerin tarihte kolonyal ve hegemonyacı yaklaşımları yan ürün olarak sahip oldukları dillerinin gelişmesine de katkı sağlamıştır. Aynı şekilde Fransızlar da söz varlıklarının %86'sının Latince kaynaklı olmasından yakınmamaktadırlar. Aksine bu durumun dilleri açısından bir zenginlik kaynağı olduğunu düşünmektedirler (Marchello-Nizia, 2001). Türkçe'de şüphesiz bu etkileşimlerden nasibini almıştır. Nitekim Türkçe'ye Arapça'dan 6497, Rumca'dan 414, İspanyolca'dan 37, Japonca'dan 12, Fransızca'dan 5330, Almanca'dan 100, Ermenice'den 25, Farsça'dan 1365, Latince'den 75, İtalyanca'dan 597, Yunanca'dan 43, İngilizce'den 541, Rusça'dan 43 kelime girmiştir (Şencan, 2008).

Bir Hristiyan Avrupa ülkesinin dili olan Fransızca'dan dilimize giren kelimelerin sayısının fazla olması, Kanuni Sultan Süleyman döneminde 1536 yılında Fransa'ya verilen kapitülasyonlarla başlayıp Tanzimat'la ve Türkiye Cumhuriyetini kurduktan sonra Atatürk'ün batılılaşma politikasıyla devam eden iki ülke arasındaki tarihsel ilişkilerin bir sonucudur. Özellikle Tanzimat Fermanından sonra Osmanlı İmparatorluğu içerisinde toplumsal ve kültürel hayatta yaşanan köklü değişimler de bu kelime artışını tetiklemiştir. Toplumda Fransızca öğrenmeye karşı büyük bir ilgi başlamıştır (Çiçek, 2004). Fransızcanın Türkçe üzerindeki etkisi 1950'li yıllara kadar sürmüştür (Zengin, 2017).

2. Bulgular

Araştırma çerçevesinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

2.1. Türkçede olumsuzluk değeriyle ön plana çıkan Fransızca kelimeler

Türkçede “manipölasyon, türbölans, ekarte, pavyon, eskort, konsomatris, operasyon, sansasyon, polis, spekülasyon, ajite” kavramları genellikle olumsuzluk değeri taşımaktadır. Oysa Fransızcada bu kelimeler olumlu değerler de içermektedirler.

Manipölasyon (manipulation-fr)

Manipölasyon kelimesini, Türk Dil Kurumu ve Fransızca sözlük şu şekilde anlamlandırmaktadır:

TDK: yönlendirme, seçme, ekleme ve çıkarma yoluyla bilgileri değiştirme

Ex: Ekrem İmamoğlu, seçim sonuçlarının açıklanmasında Anadolu Ajansı kaynaklı manipölasyon yapıldığını ifade etti.

Fr-Tr sözlük (Saraç, 1992): 1- *Elle yapılan işlem, el işlemi* 2- El çabukluğu, elle yapılan oyunlar, hokkabazlık 3- *Kullanma, kullanış* 4- Oyun, dalavere, entrika, hile

Ex: Les produits chimiques sont très couramment utilisés dans de nombreux domaines. Si elles ne sont pas manipulées avec précaution, certaines substances peuvent présenter des risques de réaction incontrôlée ou des dangers graves pour la santé. (Kimyasal ürünler, sıklıkla birçok alanda kullanılmaktadır. Kontrollü el teması yapılmadığında bazı içerikleri sağlık için ciddi risk ve tehlikeler doğurabilir).

Manipuler (manipüle) kelimesinin ilk anlamı “elle yapmak, işlemek, kullanmak, çalıştırmak, yerinden oynatmak” değerleriyle olumlu anlam taşımaktadır.

Türbölans, ekarte kelimeleri ise şu şekilde anlamlandırılmaktadır:

Türbölans (turbulence-fr)

TDK: coğrafya- Buręaç

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- *Gürültücölük, cıvılcıvlık, yaygaracılık* 2- *Kabına sığmazlık, taşkınlık, canlılık* 3- Buręaçlama, su ya da havanın buręaçlar oluşturarak dönmesi

Ekarte (écarte-fr)

TDK: Saf dışı etmek, konu dışında bırakmak

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- *Aralamak* 2- *Açmak, yarmak, ikiye ayırmak* 3- Birini -den uzaklaştırmak, -in dışında bırakmak

TDK, türbölans kelimesine tek bir anlam yüklemektedir. Fransızca’da ise söz konusu kelimenin farklı anlamları olduğu görölmektedir. Aynı saptamaları “ekarte” sözcüğü için de yapmak mümkündür.

Pavyon, eskort ve konsomatris kelimeleri Türkçe’de yaygın şekilde olumsuz değerleriyle ön plana çıkarken Fransızca’da birçok olumlu değer taşıdıkları görülmektedir.

Pavyon (pavillon-fr)

TDK: 1- Bir kuruluşun, bir kurumun bir bahçe içindeki yapılarından her biri 2- Bir fuarda ürünleri bağımsız sergileme yeri 3- Geceleri geç vakte kadar açık içkili eğlence yeri

Ex: Çıplak DJ’in adı bile Erzurum’u karıştırdı, üstelik bu şehir pavyonu olmayan nadir doğu kentlerinden birisi

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- *Küçük ev* 2- *Bayrak, bandıra* 3- (Nefesli çalgılarda) *Geniş ağız* 4- *Kulak kepeci* 5- *Kiliselere kutsal ekmek kabı örtüsü* 6- (eski) *Asker çadırı* 7- *Köşk* 8- (hastane vb.) *Koğuş*

Ex: Bien avant l’invention de la radio, les communications entre bateaux se faisaient en envoyant des pavillons dans la mâture. Chaque pavillon représente une lettre ou un chiffre et chacun a une signification. (Telsiz icad edilmeden önce, gemiler arasında iletişim bandıralar aracılığıyla yapılırdı. Her bandıra, bir harf ve bir rakam içerir ve her biri bir anlam taşır).

Ex : Le tout nouveau pavillon H de l’hôpital Edouard Herriot a ouvert ses portes le 4 septembre. Claire, 62 ans, a été la première patiente à être opérée dans le nouveau pavillon. (Edouard Herriot hastanesinin H koğuşu kapılarını 4 Eylül’de açtı. 62 yaşındaki Claire, yeni koğuşta ameliyatı yapılan ilk hasta oldu).

Eskort (escorte-fr)

TDK: Koruma aracı

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- *Muhafız takımı* 2- *Maiyet, bilelik*

Ex : 3 motards escortent un véhicule de la Police Nationale à Orléans (Üç motorize birlik Orléans’da bir ulusal polis aracına eşlik etti).

Ex : Eskort kadınların günlük kazançları şok etti.

Konsomatris (consommateur, trice- fr)

TDK: Gazino, bar vb. eğlence yerlerinde müşteri ile birlikte yiyip içerek çalıştığı yere kazanç sağlayan kadın

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- *Tüketici, yoğaltıcı, müstehlik* 2- *Bir kahve ya da lokantada bir şey içen kişi, müşteri* 3- Bar kadını

Fransızca “operasyon, sansasyon, polis, spekülasyon ve ajite” sözcükleri Türkçe’de yaygın olarak günlük dilde kullanılmaktadır. Sözcüklere Türkçe’de genellikle olumsuz anlamlar atfedilmiştir.

Operasyon (opération-fr)

TDK: 1- Dizi, eylem 2- Güvenlik güçlerince suçluların yakalanması için düzenlenen dizi eylem 3- Ameliyat

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Çalışma, işleme, yapıma 2- İş, işlem 3- mat. İşlem 4- hek. İşlemce, ameliyat 5- ask. Eylemce, hareket 6- (ticarette) iş, işlem

Sansasyon (sensation-fr)

TDK: 1- Dalgalanma 2- Birçok kimseyi ilgilendiren, etkileyen heyecan verici olay

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Duyum, ihsas, duyma, duyulanma 2- İzlenim, duygu 3- Heyecan 4- Çarpınç, yürek oynatma

“Polis” sözcüğü her iki dilde de kolluk kuvvetlerini nitilemektedir. Yalnız Fransızca’da Türkçe’de kullanılmayan “poliçe” anlamı yer almaktadır. Bu sözcük toplumlarda olumsuz olarak algılanmasına rağmen bakış açılarına göre olumlu özellikler de içerir. Örneğin bazı ebeveynler, küçük çocuklarını polislerle korkutmaktadırlar. Polisin arama yapması, bireyleri sorgulaması ya da karakola gitmek bireysel olarak olumsuz değerlerken toplum ve kamu düzeninin sağlanması açısından sözcük olumlu nitelikler içerir.

Polis (police-fr)

TDK: 1- Şehirde kamu düzenini, huzur ve güvenliği sağlayan kuruluş, kolluk, zabıta 2- Bir kuruluşta yer alan görevli, kollukçu

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Güvenlik örgütleri, güvenlik kuvvetleri, polis, zabıta 2- Güvenlik görevlisi, polis 3- Sigorta sözleşmesi, poliçe

Spekülasyon (spéculation-fr)

TDK: 1- Vurgunculuk 2- Saptırma 3- Felsefe Kurgu

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- fels. Kurgu, Tasavvur, kılıya geçmeyip yalnızca bilmek ve açıklamak amacını güden düşünce 2- Hava oyunu, borsa oyunu, vurgu, vurgunculuk, ihtikar 3- mec. Soyut ve anlaşılmaz düşünce; işi soyutlamalara dökme

Ajite (agité- agiter- fr)

TDK: Körükleme, duygu sömürüsü yapmak

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): sıfat olarak 1- Çırpıntılı, çalkantılı 2- sıkıntılı, huzursuz 3- sinirli, yerinde duramayan 4- ateşli, kızgın

Fiil olarak ajite: 1- Sallamak 2- Çalkalamak 3- Zihin karıştırmak, şaşırtmak 4- Kışkırtmak, ayaklandırmak 5- Açmak, kurcalamak, görüşmek, tartışmak 6- Coşturmak, heyecana getirmek

2.2. Türkçede olumlu değeriyle ön plana çıkan Fransızca kelimeler

Steril, fabrikatör, manken, vizyon, kalifiye vb. gibi bazı kelimeler ise Türkçede baskın şekilde olumlu bir değer taşımaktadırlar. Oysa aynı kelimelerin Fransızca'da olumsuz değerleri de mevcuttur. Özellikle bu kelimelerden “steril ve fabrikatör” her iki dilde ilginç farklılıklar sergilemektedir. Steril Türkçede mikroptan arındırılmış, temiz anlamıyla söylem içerisinde yer alırken Fransızca tamamen “boş, gereksiz, verimsiz vb. gibi olumsuz anlamlarla yer almaktadır.

Steril (stérile- fr)

TDK: 1- (tıp) Arınık 2- (biyoloji) kısır

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Kısır, dölsüz, verimsiz 2- mec. Yaratıcılıktan uzak, soluksuz 3- mec. Boş, gereksiz, sonu bir şeye varmayan

Türkçe'de sosyal statü bakımından bir üstünlük değeri taşıyan “fabrikatör” kelimesinin Fransızca değerlerinde söylem düzeyinde dilin art zamanlılık ve eş zamanlılık açısından farklılaşmasının izleri görülmektedir. Halen Türkçede eş zamanlılık değeriyle kullanılan “fabrikatör” Fransızca'da art zamanlılığa dönüşmüştür. Eş zamanlılık değeri Fransızca'da “fabricant” (fabrika sahibi, fabrikatör) kavramına bürünmüştür. Bu söylemsel kullanımlarıyla kavramların, aynı zaman diliminde bulunmasına rağmen art zamanlılık ve eş zamanlılık boyutunda bir karmaşa yaşadığından söz edilebilir. Kelimenin Türkçe'de eş zamanlılık değeri “yapımcı, imalatçıyken” Fransızca'da eş zamanlılık değeri “uydurmacı, uydurukçudur. Neredeyse söylem, dili aynı zaman diliminde kuşaksal bir çatışmaya sürüklemektedir.

Fabrikatör (fabricateur- fr)

TDK: 1- Fabrikacı

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- (Eski) Fabrikatör, yapımcı, imalatçı 2- (Şimdi) Uydurmacı, uydurukçu

Fabricant,e: 1- Fabrika sahibi, fabrikatör 2- imalatçı, yapımcı

“Manken” sözcüğü Fransızcada “kukla, istenilen yöne çevrilebilen kişi, gevşek kimse, iradesiz adam, bostan korkuluğu”, ataşe sözcüğü ise “zincire vurulmuş, bağlı” değerleriyle olumsuzluk içermektedir.

Manken (mannequin- fr)

TDK: 1- Genellikle modaevlerinde giysileri alıcılara gösterme işiyle görevli kimse, model 2- Ressam ve heykeltıraşların gerektiğinde model olarak kullandıkları, türlü biçimleri alabilen eklemli, çoğunlukla tahtadan yapılmış insan veya hayvan örneği 3- Terzilerin, giysi denemek, sergilemek için kullandıkları insan vücudu biçimindeki tahta, mukavva vb. kalıp

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Manken 2- Manken kadın ya da erkek 3- Kukla, istenilen yöne çevrilebilen kişi, gevşek kimse, iradesiz adam 4- Bostan korkuluğu 5- Küçük bahçivan sepeti

Ataşe (attaché- fr)

TDK: 1- Bir elçiliğe bağlı uzman, elçilik uzmanı

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Zincire vurulmuş, bağlı 2- ataşe, bir elçiliğe bağlı uzman ya da görevli

“Vizyon” kavramı anlamında içsel olarak futuristik bir yaklaşım barındırır. Bir kurumun, şirketin kısa ya da uzun vadeli gelecekte hangi konumda olacağının ön görölmesidir. Bu öngörü gerçekte bir hayali içerir. Fransızcadaki anlamıyla keşif etme, gizli görüntü hatta ham düşünce ve saçma düşünce değerleri vizyonun içerisinde belirir. Ancak bu ham ve saçma düşünce, ilke ve değerler varsa gerçek ve mantıklı bir öngörüye ya da Türkçede kullanıldığı anlamıyla ölküye dönüşebilir. Ölkünün nosyonel değeri incelendiğince “ardından koşulan, uğruna çalışılan, ulaşılmak istenen yüce erek” felsefik olarak ise “gerçekte olmayıp yalnız düşüncede tasarım biçiminde var olan, yalnızca düşünce ile kavranabilen şey, ideal” (TDK) anlamına ulaşılır. Yani “istemek, ümit etmek” eylemlerine gönderimde bulunulur. Bu şekilde de söz konusu kavramların derin yapılarında olumsuzluk ortaya çıkar. “İstemek, ümit etmek” fiillerinin içsel yapılarında olumsuz bir değere gönderim söz konusudur. “İstemek” henüz elde edilmemiş bir durumu, bir olguyu, bir nesneyi gösterir (Bozavlı, 2015).

Vizyon (vision-fr) TDK: 1- Görünüm, 2- Ölkü, 3- Sağgörü, 4- Sinema, Tiyatroda Gösterim, 5- İleri Görüş

Fr-sözlük T. saraç: 1- Fizy. Görme, 2- (Sinemacılıkta) Seyretme, Gösterim 3- Saplantı 4- Boş Düşünce, ham hayal, saçma düşünce 5- (Tanrıbilimde) (Yalvaç ya da ermişler için gizli şeyleri) Görme, gönül gözüyle görme; keşif, bu yolla görülen gizli şey, gizli görüntü

“Vale, kalifiye, raportör, akademi, adres, speciyal, paket” sözcükleri Türkçede neredeyse tek bir olumlu anlamda kullanılırken Fransızca’da olumlu anlamlarıyla birlikte olumsuz anlamlar da taşımaktadırlar. Örneğin “vale” kelimesinin Fransızca’da “dalkavuk, uşak; “raportör” kelimesinin “muhbir, ispiyon”; “adres” kelimesinin “kurnazlık”; “paket” kelimesinin “şişman, özensiz kişi” gibi olumsuz anlamlarının varlığı ortaya çıkmaktadır.

Vale (Valet-fr):

TDK: 1- İskambil kağıtlarında bacak 2- Otellerde görevli acemi ve genç eleman

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Uşak 2- (Tiyatroda) Uşak rolü 3- (Kimi işler için ücretle tutulmuş) İşçi, hizmetçi, tutma 4- (İskambil Kağıtlarında) Oğlan, bacak, valet 5- Tezgah Mengenesi 6- (Soyunurken giysilerin konduğu) Askı 7- mec. Köle ruhlu adam, uşak, köpek, dalkavuk

Kalifiye (Qualifié-fr)

TDK: 1- Nitelikli

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Nitelikli, gereği gibi yetişmiş, yetkili 2- (Eski) Soylu ya da saygı kişi 3- huk. Cezayı ağırlaştırıcı koşulları olan 4- Son yarışmalara katılma başarısı gösteren, sona kalan

Raportör (rapporteur,euse -fr)

TDK: Bir komisyonun verdiği kararların gerekçesini kaleme alıp genel kurul karşısında savunmakla görevlendirilen üye

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Söz taşıyıcı, söz götürüp getiren, dedikoducu, ispiyon, muhbir 2- Yazanакçı, raportör 3- İletki, minkale

Akademi (académie-fr):

TDK: 1- Yüksekokul 2- Çıplak modelden yapılmış insan resmi 3- Bilginler, yazarlar, sanatçı kurulu

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Akademi 2- Bir ustanın kendi yöntemine göre müzik, resim, dans gibi dersleri öğrettiği yüksek okul, akademi 3- Çıplak bir modele göre çalışan resim 4- Çıplak vücut görünüşü, çıplak vücut

Adres (adresse-fr)

TDK: 1- Bir kimsenin oturduğu yer, bulunak 2- Kurum veya kuruluşun bulunduğu yer 3- Bir kimsenin sık olarak gittiği yer 4- Hedef gösterilen yer

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Uzluk, ustalık 2- Kurnazlık, keskin zekahlık 3- Adres, bulunak 4- Ortaklaşa dilekçe, mahzar

Spesiyal (spécial-fr)

TDK: 1- Özel

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Olağanüstü 2- Özelliği olan 3- Seçkin, herkeste olmayan 4- Ayrıksın, tuhaf, acıip

Paket (paquet-fr)

TDK: 1. *isim* İçinde bir veya birçok şey bulunan, kâğıda sarılarak veya kutuya konularak bağlanmış, elde taşınacak büyüklükte nesne 2- *sıfat* Kâğıda sarılarak veya bir kutuya konularak satışa hazır duruma getirilmiş, belli bir miktarda olan (yiyecek, ilaç vb.) 3- *sıfat* Dolu (toplu taşıma aracı)

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Paket 2- Bohça 3- Posta, mektup, içine birçok mektup konulmuş zarf 4- Sıkıntı verici şey, rahatsız edici şey 5- mec. Yağ tulumu, şişko, yüyip içip semirmiş kimse 6- mec Kılıksız adam, hurpani

2.3. Türkçe ve Fransızca'da aynı değerde kullanılan kelimeler

Türkçe ve Fransızca'da aynı değerde kullanılan kelimelerden bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

Teleferik (téléférique, téléphérique-fr) : teleferik, telli tren; **telepati (télépathie-fr):** uzduyum, öteduyum, telepati; **teknoloji (technologie-fr):** Uygulayım bilim, teknoloji; **Teknik (technique-fr):** Uygulayım, teknik, yol yordam, yöntem, usül; **Telefon (téléphone-fr):** telefon, telefon aygıtı; **veteriner (vétérinaire-fr):** veteriner; **vestiyer (vestiaire-fr):** vestiyer; şapka, palto

gibi giyecek eşya bırakılan yer, askiyeri, vestiyer, vestiyere bırakılan eşya; **trajedi (tragédie-fr):** trajedi, ağlatı, facia;

2.4. Fransızca'da birçok değeri olmasına rağmen Türkçe'de sınırlı değerde kullanılan kelimeler

Dilimizde "puan" yalnızca öğrenciye verilen not ve spor oyunlarında sayı; "priz" kelimesi elektrik akımı almak için fişin sokulduğu yuva; "prosedür" yol, yöntem; "tiraj" ise gazete, dergi, kitap gibi şeylerin basılış adeti anlamlarıyla ön plana çıkmaktadırlar. Oysa bu kelimelerin aşağıda belirtildiği gibi Fransızca'da çok daha geniş bir kullanım alanı mevcuttur.

Puan (point-fr): 1- Yer, nokta 2- An 3- Nokta 4- kim. Derece, nokta 5- Husus, nokta 6- Bölüm 7- (*Öğrenciye verilen not*) 8- (Sporda, oyunda) Sayı, puan 9- (Basımcılıkta) Punto 10- (Örgü işlerinde) İlmik 11- (Gemi ya da uçağın) Denizde ya da havada bulunduğu yer 12- (Kunduracı mezurosunda) Kerte 13- Durum 14- Konu 15- Ayar, en uygun durum ya da derece

Priz (prise-fr): 1- Alma, alınma, ele geçirme, ele geçirilme, zapt 2- (Güreş ve judo gibi oyunlarda) Tutma biçimi, tutuş, kavrama 3- Ele geçirilen şey, ganimet 4- Tutunulacak şey, tutunma noktası 5- Alma, kaydetme 6- İki parmak ucu ile tutulan miktar, tutam 7- Katılma, pıhtılama 8- Donma, don tutma, buz tutma 9- *Priz, girgiriklik* 10- Etki, etkileme

Prosedür (procédure-fr): 1- huk. Yargılama usulü 2- Yargılama evreleri 3- Dava 4- *Usul, yöntem*

Tiraj (tirage-fr): 1- Çekme, çekerek götürme 2- Çekme, çekiş 3- *Baskı sayısı, tiraj* 4- Baskı, basım, basma, basılma 5- (Piyango, tombala vb.) Çekiliş 6- (İpek için) Sağma, sağılma 7- (Maden) Haddeden çekme 8- (Taşıtlar için) Arkaya takıp çekme 9- mec. Çekişme, sürtüşme, güçlük 10- (Senet, çek vb.) Çekme, keşide

Yukarıdaki kelimelerden daha az değere sahip olan bazı Fransızca kelimeler ise aynı şekilde Türkçeye tek ya da sınırlı değerle geçmiştir. Bu tür kelimelerden biri olan "garson" Türkçede Türk Dil Kurumunun yaptığı tanımla günlük hayatta kullanılırken Fransızcada yaygın olarak kullanılan "genç, adam, çırak" gibi farklı değerlere sahiptir. Aynı şekilde "galeri" kelimesi Türkçede halk nezdinde yaygın olarak "otomobil alınıp satılan yer" anlamında kullanılmaktadır. Bu değerin dışında Türkçede inşaat mühendisliği, coğrafya, sanat alanlarına özgü bir terim niteliği de taşımaktadır. "Taşınacaklık, arabanın üst bagaj yeri" anlamı ise Türkçede hiç kullanılmamaktadır.

Garson (garçon-fr)

TDK: 1- Lokanta, pastane, kahvehane vb. yerlerde müşterilere hizmet eden kimse

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Oğlan 2- Genç, delikanlı 3- Bekar erkek, evlenmemiş erkek 4- Çırak, yamak 5- Adam 6- Garson

Galeri (galeri-fr)

TDK: 1- Bir yapının birçok bölümünü aynı katta birbirine bağlayan içten veya dıştan yapılmış geniş geçit 2- Sanat eserlerinin veya herhangi bir malın sergilendiği salon 3- Maden ocaklarında açılan yer altı yolu 4- Otomobil alınıp satılan yer

Fr-Tr Sözlük (Saraç, 1992): 1- Geçenek, geçit, dehliz, koridor, kapalı geçit 2- Örtülü balkon 3- Sergievi, galeri 4- Yer altı geçidi, galeri 5- (Tiyatroda) Balkon seyircisi, seyirciler 6- Taşınacaklık, arabanın üst bagaj yeri 7- ask. Sıçan yolu, lağım yolu 8- Kimi hayvanların yerin altında açtıkları yol

Bu örneklem seçkisi içerisindeki farklılıklar, diller arası etkileşimde anlam, değer, kültür ve bireysel düzlemde toplumsal düzleme geçen konuşanlar ve dinleyenler arasındaki sosyal ilişkiler ağıyla yorumlanabilir. İnsan anlam evreni içerisinde her şeyi anlamlandırma duygusuyla yaşar. Nesnelere tek bir anlamının olduğu evrende anlamı sorgulamak imkansızlaşır. Anlam, dilin bir düzeyinin farklı bir düzey üzerindeki ya da bir dilin farklı bir dil içerisindeki etkileşimiyle değer kazanır (Greimas, 1970, 1986). Değer kazanımını anlamlı kılan ise sosyal ve kültürel ilişkilerdir. Anlamlandırmayı, dilsel ya da dilsel olmayan bir iletişim ortamında bir göstergenin konuşan ve dinleyen arasındaki sosyal ilişkileri belirler (Martinet, 1973). Culioli (1990, 1999, 2000) ise sosyal ilişkileri kültürel unsurları da dikkate alarak dilsel yapıların üretim ve yeniden üretimi bağlamında ele alır. Bir anlamda bu, metinlerarasılık ve dilde çok seslilik kavramlarına yapılan bir gönderimdir. Dilsel etkinlik, anlam aktarımından değil zihinsel tasarımlarla, göndermelerle gerçekleşen dil yapılarının yeniden üretiminden ibarettir. Dolayısıyla anlam olduğu gibi aktarılmaz yeniden üretilir. Böylece, Heidegger'in ifadesiyle (Grondin, 1996) anlam, daima bir duygu durumu içinde gerçekleşir. Bu çerçevede yukarıdaki örneklerde Fransızca kelimelerin Türkçeye geçişindeki anlamsal farklılıklar bu yeniden üretimin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Aşağıdaki örneklerle somutlaştırılarak bu saptama daha da sağlanabilir.

Assistant: yardımcı, asistan

Asistan+lık yapmak

“Asistan” Fransızca kelimenin sonuna Türkçe “lık” eki getirilerek sadece Türkçede kullanılan “asistanlık” kelimesi üretilmiştir.

Assorti: Uyan, yaraşan, uygun düşen

Asorti-k: Giysilerini birbirine uygun giyen, sosyetik

Check etmek, Download etmek

Aynı şekilde “asorti” Fransızca kelimeye “k” eki, “check, download” İngilizce kelimelere Türkçe “etmek” kelimesi eklenerek doğal dillerde yeniden üretimle farklı kullanımlara ulaşılmıştır. Bu durum, insanın doğuştan gelen dil yetisi yani “sınırlı sayıda kelimeyle sonsuz tümceler üretme” becerisi (Baylon and Fabre 1975), üretimin sadece insana ait olduğunu diğer bir ifadeyle insanın yaratıcılığını gözler önünde sermektedir. Bu yaratıcılık, insan var olduğu sürece gerek farklı bir kültürden kendi kültürüne yeni kelimeler aktarımıyla gerekse kendi ait olduğu kültür içerisinde yeni kelime üretimleriyle devam edecektir.

“Den, yarma, gendime”; “zaar, zahir, her halde öyle görünüyor ki”; “zumzuk, yumruk”; “anarya, geri, arka, arabada geri vites, anarya gitmek, geri geri gitmek”; “balcan, baldırcan, patlıcan”; “banadura, domates”; “çincık, cam, cam parçası”; “helke, kova” gibi Türkçenin diyakronik yapısı içerisinde bölgesel kültürel farklılıklarıyla yerini alan bu kelimelere “Kanki, aşkito, panpa, trollemek, birisine yürümek, manita yapmak, feno, kankito, kal geldi, bro (erkek arkadaş) sista (kız arkadaş -ergen jargonu-) güncelleme (zam), ittifak (koalisyon)” gibi senkronik yeni kelimelerin eklenmesiyle

Türkçenin kendi içerisinde de dilin vahyedilmişliğini reddeden bu olgu devam edecek gibi gözükmektedir. Culioli'nin ifadesiyle dillerdeki mefhumlar (notion), sözcelem üretme ve anlama etkinliği içerisinde algıladığımız fiziko-kültürel özellikler bütünlüğüdür. Konuşanların zihinlerindeki tasarımlar, dinleyenlerin zihinlerinde yoğrularak yeni anlamsal değerler şekillenir. Bu değerler de toplumlarda kabul gördükleri sürece dil içerisindeki varlıklarını devam ettirirler.

3. Sonuç

Söyleme dönüşen dildeki değer değişimleri, yabancı dillerden dilimize girmiş özellikle Fransızca kelimelerde yoğunlaşmakta ve Türkçe'deki bir kavramın Türk toplumu içerisinde farklı kültürel bölgelerde farklı değerlerle ortaya çıkmasından hareketle somutlaşmaktadır. Bu değişimlerde iki faktörün etkili olduğu ileri sürülebilir. Birincisi hedef dile ait bir kelimenin tek değerinin kaynak dilde kullanılması dilin etki söz (perlocutoire) değerinden kaynaklanabilir. Fransızca "manipulation" kelimesinin Türkçe'de sadece "oyun, dalavere, hile" anlamıyla kullanılması bu değer, insan üzerindeki etkisini artırmak için olabilir. Bu değerdeki farklı kelimeler Türkçe'de aynı etkiyi yaratmadığından "manipulation" kelimesi yalnızca bu değeriyle Türkçe'ye geçmiş olabilir. Diğer etken, kelimeler içerisinde baskın bir değer söz konusu olabilir. Günlük dilde baskın değer yaygın kullanıma dönüştüğü kelimenin diğer değerlerinin ikinci planda kaldığı ya da farklı alt ve figüratif anlamlara evrildiği ileri sürülebilir. Nosyonel olarak "agité" kelimesinin Türkçe'de yaygın kullanılan "kıskırtma" anlamı kelimenin "çalkantı, kıpırdanma, karışıklık" gibi diğer anlamlarıyla örtüştüğü söylenebilir. "Kıskırtmak" ruhsal ya da fiziksel olarak bir organizmada bozukluklar yaratmaktadır. Günlük hayatta kelimeleri çoğunlukla bilinen anlamlarıyla kullanmak gerekir. Bir kelimenin yaygın kullanımı dilin anlamlı olmasını sağlamaya yardımcı olur ve yaygın kullanımlar günlük konuşmada kelimelerin anlamlarını düzenler (Locke, 2009).

Doğal diller sürekli dinamik konumdadır. Şayet dili Tanrı vahyetmiş olsaydı statik olurdu. Tıpkı evrendeki statik kurallar gibi. Tabiat olayları statik olarak belli kurallara göre işler. Dünyanın, güneşin hareketlerinin değişimlerinden bahsetmek zordur. Dilin dinamik yapısından dolayı gerek bir doğal dilin kendi özgün günlük kullanımlarında ya da farklı bir dilden geçmiş kullanımlarında o topluluğun üyeleri yönlendiricidir. Örneğin Türkçe'de günümüzde "kanki, aşkito, panpa" gibi popüler kelimelerin üretilmesi ve yaygın kullanılması dilin senkronik boyutunun bir sonucudur. Fransızcada da aynı şey söz konusudur. Fransızcada teknolojinin etkisiyle "surfle, sms" gibi İngilizce kelimeler günümüz Fransızcasında kullanılmaktadır. Artık Fransızlar "elle sürfe, elle sms" ifadelerini rahatlıkla kullanabilmektedirler. Oysa gerek Türkçe'de gerekse Fransızcada bu kelimeler dillerin diyakronik boyutlarında yer almamaktadırlar. Dolayısıyla dil kullanımlarındaki üretkenlik insanın bir eseridir Tanrı'nın değil. Decartes'ın (1996) ve Chomsky'nin (2001) Kartezyen dil anlayışıyla Tanrı insanlara sadece dil yetisini bahsetmiştir. Şayet dilde statiklikten bahsedilecekse o da bu dil yetisi olabilir. İnsan düşüncesinde olduğu gibi dillerde de sürekli bir evrim söz konusudur. İn vivo anlayışla diller onları konuşanların eylemleriyle sürekli değişirler (Journet, 2001).

Diğer yandan dilin vahyedilişliği yani Tekvindeki ve Kuran'daki (Eco, 1993) Tanrı Adem'e kelimelerin isimlerini öğretti yaklaşımı² dilin günlük hayattaki kifayetsizliğini ve diller arasındaki kelime transferlerindeki farklılıkları göz ardı etmek anlamına gelir. Dilin vahyedilişliği homojenliğe götürür. Humboldt'un ifadesiyle (1999) vahyedilmişlik olsaydı mükemmeliyetçilik olurdu. Her şey kusursuz

² Her şeyden önce Tanrı konuşur, göğü ve yeri yaratarak "Işık olsun" der. Ancak bu tanrısal sözden sonra "ışık oldu" (Tekvin 1, 3-4). Yaradılış bir söz edimiyle gerçekleşir ve Tanrı yaratma süreci içinde şeylere ad vererek onlara ontolojik bir statü kazandırır: "Ve Tanrı ışığa gündüz ve karanlığa gece dedi (...) Ve Tanrı kubbeye gök dedi. (Eco, 1993).

olurdu. Oysa evrendeki karadelik ve benzer birçok olguda olduğu gibi dilde de belirsizlik söz konusudur. Belirsizlik anlamsal düzeyde kendini gösterir. Bu durum diller arası kelime transferlerinde çok daha belirgindir. Fransızca “steril” ve “consomatrice” kelimelerini Fransızca bilmeyen bir Türk “steril” kelimesinin olumsuz değerinin ve “consomatrice” kelimesinin tüketmek anlamındaki olumlu değerinin belirsizliği içerisinde yaşar. Transfer düzeyinde kelimelerin değerleri dillerin kültür potasında şekillenir. Böylece Türkçe’de “consomatrice” yalnızca “bar kadını”, “steril” de temiz anlamındaki temel değeriyle ulusların dilinde yerlerini alır. Bir olumsuz değerdeki Fransızca kelime tamamen olumlu ya da olumlu değerdeki bir kelime tamamen olumsuz değeriyle Türkçe’ye geçmiş ve bu şekilde kullanıla gelmiştir. Hedef dildeki kelimelerin diğer değerleri “manipulation” örneğinde olduğu gibi göz ardı edilmiştir.

Kaynakça

- Altınörs, A. (2015). *Dil felsefesi tartışmaları, Platon’dan Chomsky’ye*. İstanbul: Bilge, Kültür, Sanat.
- Bally, C. (1952). *Le langage et la vie*. Geneve: Librairie Droz.
- Baylon, C. & Fabre, P. (1975). *Initiation à la linguistique*. Paris: Editions Fernand Nathan.
- Bozavlı, E. (2015). *Tasarım imgesi olarak dil: psikodilbilimsel ve edimbilimsel bir uygulama*. Route Educational and Social Science Journal. Volume 2(1), ss: 300-311.
- Chomsky, N. (2001). *Le Langage et La Pensée*. Traduit par Louis-Jean Calvet, Paris: Payot.
- Culioli, A. (1990). *Pour une linguistique de l’énonciation. Opérations et représentations Tome 1*. Paris: Ophrys.
- Culioli, A. (1999). *Pour une linguistique de l’énonciation. Formalisation et opérations de repérage Tome 2*. Paris: Editions Ophrys.
- Culioli, A. (2000). *Pour une linguistique de l’énonciation. Domaine notionnel. Tome 3*. Paris: Ophrys.
- Çiçek, A. (2004). *Türkçe’ye Giren Fransızca Kökenli Bazı Kelimeler Üzerine Bir İnceleme*. A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi. Sayı 24.
- Demir, G. Y. (2015). *Sosyal bir fenomen olarak dilin belirsizliği*. İstanbul: İthaki.
- Descartes, R. (1996). *Principes de la philosophie, oeuvres de Decartes Tome IX* publiées par Charles Adam et Paul Tannery. Paris.
- Dinç, A. (2011). *Diller arası etkileşim süreçlerini belirleyen kimi etkenler*. Modern Türklük Araştırmaları Dergisi. Cilt 8, Sayı: 3.
- Eco, U. (1993). *La ricerca della lingua perfetta nella cultura Europea*. Roma: Laterza. (Çev: Atakay, K. (1995). Avrupa kültüründe kusursuz dil arayışı. İstanbul: Afa Yayıncılık.
- Fischer, S.R. (1999). *A history of language*. (Çev: Güvenç, M. 2013, Dilin tarihi, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür)
- Giroux, S. & Tremblay, G. (2002). *Méthodologie des sciences humaines, La Recherche en Action*. Québec: Editions du Renouveau Pédagogique.
- Greimas, A.J. (1970). *Du sens, Essais sémiotiques*. Paris: Editions du Seuil.
- Greimas, A.J. (1986). *Sémantique structurale*. Paris: Presses Universitaire de France.
- Grondin, J. (1996). *Hermeneutik. gert ueding, historisches wörterbuch der rhetorik*, Cilt 3, Max Niemeyer Verlag, Tübingen. (Cogito, Hermeneutik, Sayı 89. Yapı kredi Yayınları).
- Humboldt, W. V. (1999). *On Language, on the diversity of human language construction and its influence on the mental development of the human species*. The United Kingdom: Cambridge University Press

- Journet, N. (2001). *Peut-on réformer les langues? Le Langage nature, histoire et usage* coordonné par Jean-François Dortier. Auxerre: Sciences Humaines Editions.
- Locke, J. (2009). First published 1690. *Of The abuse of Words*. (Çev: Erdurucan, B. (2017). Kelimelerin Suistimali. İstanbul: Ceylan.
- Marchello-Nizia, C. (2001). *Le Français d'hier et d'aujourd'hui*. France: Science Humaines Editions.
- Martinet, J. (1973). *La Sémiologie*. Paris: Editions Seghers.
- Peyraube, A. (2001). *L'origine des langues et du langage. Le Langage nature, histoire et usage* coordonné par Jean-François Dortier. Auxerre: Sciences Humaines Editions.
- Renan, E. (1848). *De l'origine du langage*. (Çev: Altınörs, A. (2015). Dilin Kökeni Üzerine. İstanbul: Bilge, Kültür, Sanat)
- Saraç. T. (1992). Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük. İstanbul: Adam.
- Şencan, H. (2008). *İş Hayatında Türkçenin Kullanım Sorunları ve Müsiad'ın Çözüm Önerileri*. Müsiad Araştırma Raporları 54. İstanbul: İmak Baskı.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Zengin, E. (2017). *Türkçe'nin Diğer Dillerle Etkileşimi ve Sonuçları*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt 10, Sayı 52. Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2017.1892>

Elektronik kaynaklar

<http://www.tdk.gov.tr/TR>